

door Gerrit Zeilemaker
25 oktober 2020

Al zo'n negen maanden is de wereld in de greep van corona. Meningen over de maatregelen ter bestrijding van de tot pandemie verklaarde covid-19 buitelen over elkaar. Daar wil ik nu niet op ingaan. Wel wordt ons duidelijk gemaakt dat de maatregelen afgestemd zijn op de capaciteit van de gezondheidszorg. De afgelopen decennia is deze zorg echter voortdurend uitgebeend en kapotbezuinigd. Dit heeft plaatsgevonden in de hele EU met voortdurende aansporing uit de Europese Commissie om nog meer "structurele" maatregelen te nemen ¹. Zo zijn in Nederland de afgelopen vijf jaar 900 *intensive care* bedden wegbezuinigd en vanaf 2006 is het totale aantal ziekenhuisbedden met tienduizend gedaald, ² terwijl de bevolking met circa [een miljoen](#) is toegenomen. De gezondheidszorg is 'lean and mean' gemaakt, alsof het om een autofabriek gaat, zoals Ewald Engelen snedig opmerkt.

Tijdens de vorige economische crisis verloren in Nederland tienduizenden zorgverleners hun baan, lonen stegen nauwelijks en de werkdruk nam toe. Verzorgingstehuizen voor ouderen werden gesloten, geestelijke gezondheidszorg (GGZ) en jeugdzorg uitgekleed. Complete ziekenhuizen zijn gesloten en nog meer ziekenhuissluitingen staan ons te wachten. Ondertussen gingen ziektekostenpremies en eigen risico omhoog en heeft Nederland de op twee na duurste gezondheidszorg van Europa en zelfs de allerduurste als we de uitgaven uitdrukken in percentage van het nationaal inkomen. Sinds de millenniumwisseling zijn de zorguitgaven in Nederland nog sterker dan in andere West-Europese landen gestegen. Marktwerking in de zorg heeft in ieder geval niet voor lagere kosten gezorgd zoals voorstanders van meer concurrentie steevast beweren.

Terwijl de kosten van de gezondheidszorg sterk stegen, daalden de uitgaven aan preventie binnen de totale gezondheidsuitgaven zelfs sterk ³. Het gezegde 'voorkomen is beter dan genezen' gaat blijkbaar voor de Nederlandse gezondheidszorg niet op. Het behandelen en verstrekken van medicijnen als mensen al ziek zijn gaat het systeem beter af. Het voorkomen van een ongezonde levenswijze, slechte eetgewoontes, bestrijden van junkfood, enz. vindt niet plaats. Het bevorderen van het gebruik van vitaminen en nutriënten om het immuunsysteem te versterken wordt niet gestimuleerd en ook niet financieel vergoed of gesubsidieerd.

Noodwet en Big Pharma als oplossingen

Dezelfde politici die onze gezondheidszorg in deze neoliberale uitputtingsslag geworpen hebben, zijn de politici die ons door de corona-crisis moeten leiden. Mij lijkt dan een gepast wantrouwen op zijn plaats. Dat wantrouwen blijkt terecht. Zo werd een noodwet voorgesteld die weliswaar wat afgezwakt is, maar waarin een uitzonderingsclausule voor noodsituaties de mogelijkheid biedt om bij maatregelen de toestemming vooraf van het Parlement over te slaan. Minister van Volksgezondheid De Jonge heeft eerder al gezegd niet te schromen om dit te doen. In ieder geval was dit onder andere voor de Partij van de Dieren en de SP, nadat hun moties weggestemd waren, aanleiding om tegen de wet te stemmen. De suggestie dat het Parlement en de democratie de bestrijding van het virus in de weg zou

staan was hun teveel.

Ook vertonen politici een bijzondere voorkeur om de farmaceutische industrie een centrale plaats in de bestrijding van corona te geven. Het begint met de verklaring dat het virus alleen te overwinnen is door een 'reddend' vaccin, dat als de 'veiligste en meest waarschijnlijk duurzame oplossing' voor corona wordt gezien.

Big Pharma wordt compleet in de watten gelegd

Op 27 augustus maakte de Europese Commissie bekend dat ze een contract met het Brits-Zweedse farmaceutische bedrijf AstraZeneca had getekend. De Commissie heeft namens de EU-lidstaten 300 miljoen doses van het AstraZeneca-vaccin gekocht, met een optie voor nog eens 100 miljoen doses. Het contract is mogelijk gemaakt met hulp van Frankrijk, Duitsland, Italië en Nederland, de landen van de "Inclusive Vaccine Alliance".

De Europese Commissie baseert de beslissing om het door AstraZeneca voorgestelde vaccin te ondersteunen naar eigen zeggen op een degelijke wetenschappelijke benadering, de gebruikte technologie, snelheid van levering op schaal, kosten, risicodeling, aansprakelijkheid en een productiecapaciteit in staat om onder meer de hele EU te voorzien. De Commissie heeft hiervoor sinds 4 mei 2020 bijna € 16 miljard opgehaald.

De ontwikkeling van het vaccin vindt plaats met een ongewone snelheid. De ontwikkeling van een succesvol vaccin moet in 12 tot 18 maanden plaatsvinden in plaats van bij normale procedure meer dan 10 jaar. Een deel van de aanloopkosten worden door de EU gefinancierd in ruil voor het recht een bepaald aantal vaccindoses te kopen tegen een bepaalde prijs. Het gaat hier dan om "investeringen in de productiecapaciteit" en "de beschikbaarheid van de grondstoffen moet worden gewaarborgd, zodat de productie kan beginnen zodra deze klinische proeven zijn voltooid, of zelfs eerder." Want "De noodzaak om snel resultaten te boeken, de hoge aanloopkosten en het hoge percentage mislukkingen (sic!) maken dat de beslissing om te investeren in een COVID-19-vaccin een hoog risico met zich meebrengt voor vaccinontwikkelaars." Het is volgens de Commissie "een verzekeringspolis die een deel van de risico's van de industrie naar de overheid overhevelt in ruil voor de waarborg dat de lidstaten billijke en betaalbare toegang tot een vaccin krijgen." Dat het hoge percentage 'mislukkingen' bij vaccins ook een risico voor de gebruiker kan betekenen wordt nauwelijks overwogen.

Big Pharma grootste profiteur pandemie gemaakt

Maar daarmee is het lekkers voor de farmaceutische industrie nog niet op. Daarnaast wil de Commissie bepaalde wettelijke vereisten voor de milieurisicobeoordeling van COVID-19-vaccins, die geheel of gedeeltelijk bestaan uit genetisch gemodificeerde organismen, aanpassen om het proces niet te vertragen. Er is namelijk in het 'flexibele' regelgevingssysteem voorzien in 'voorwaardelijke' vergunningen. Dit betekent dat de initiële vergunning gebaseerd is op minder uitgebreide gegevens die achteraf vervolledigd moeten worden. Deze producten kunnen namelijk onder de definitie van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) vallen. De Commissie stelt voor om tijdelijk af te wijken van sommige bepalingen voor de handelingen die nodig zijn voor de fase van de klinische proeven en voor het gebruik in schrijnende gevallen of in noodgevallen in verband met COVID-19. ⁴

En tenslotte bepalen de 'geavanceerde aankoopovereenkomsten' om de hoge risico's die fabrikanten nemen te compenseren en dat de lidstaten de fabrikant schadeloos stellen voor aansprakelijkheden die onder bepaalde voorwaarden zijn aangegaan. ⁵

De maatregelen van de Europese Commissie zijn buiten alle proporties. Waar bij corona voortdurend geschermd wordt met het 'voorzorgsbeginsel', wordt dit beginsel volledig losgelaten als het om het 'reddende' vaccin gaat dat als de 'veiligste en meest waarschijnlijke duurzame oplossing' voor corona wordt gezien. De farmaceutische industrie is nu reeds de grote profiteur van de door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) uitgeroepen pandemie. Zij profiteert van:

- een gegarandeerde omzet aan vaccins waarvan de 'billijke en betaalbare' prijs nog moet worden vastgesteld;
- snelle goedkeuringsprocedures en afwijking van bepalingen en vermelden gegevens;
- bijdrage in investeringen en aanschaf grondstoffen;
- en vrijwaring van aansprakelijkheid bij vaccinschade.

De Europese Commissie kiest criminele farmaceutische bedrijven

En uitgerekend valt de keuze van de Europese Commissie op AstraZeneca die al zo'n 19 rechtszaken en veroordelingen achter de rug heeft. Vier daarvan met betrekking tot productveiligheid! En [de Commissie zelf beschuldigde Astra Zeneca](#) van het misbruik van patentregels waarvoor ze het bedrijf een boete oplegde van 60 miljoen euro, wat in 2012 werd bevestigd door het Europese Hof van Justitie.

Een andere kandidaat Johnson and Johnson stond onder verscherpt toezicht wegens het betalen van smeergeld aan artsen, en kreeg een boete wegens bijdragen aan de opiatencrisis in de VS. Het bedrijf moest zich ook verantwoorden voor corruptie in drie Europese landen en het betalen van smeergeld aan artsen in Griekenland, Polen en Roemenië. Johnson and Johnson kreeg in 2019 nog een boete van US\$ 8 miljard vanwege ongeoorloofd promoten van het antipsychoticum Risperdal. Het middel kon leiden tot overlijden, beroertes, toevallen, gewichtstoename en diabetes. Meer dan een kwart van de gebruikers waren kinderen en adolescenten. ⁶ Nog twee kandidaten die voor de ontwikkeling van een coronavirus een samenwerking zijn aangegaan zijn Sanofi en GlaxoSmithKline (GSK). Het Franse Sanofi wist dat er werd gefraudeerd tijdens een onderzoek naar een antibioticum Ketek en vermeldde niet op

de bijsluiter dat het middel leverschade kon opleveren. Pas na 23 gevallen van ernstige leverschade en drie doden werd er ingegrepen. Bij een geneesmiddel tegen overgewicht waren schadelijke bijwerkingen als zware depressie en risico op zelfmoord ernstiger en traden vaker op dan Sanofi in zijn klinisch onderzoek had laten zien.

En bij GSK eenzelfde litanie van fraude, misleidende informatie over werking en bijwerkingen van medicijnen, omkoping van artsen, blokkeren van goedkopere generieke medicijnen, betalen van smeergeld, aanpassen van onderzoeksresultaten en het wegmoffelen van nadelige onderzoeksresultaten, op de markt brengen van verslavende, zelfmoord veroorzakende medicijnen (ook voor kinderen), bedreigingen en intimidatie van critici. ⁷

Gratis vaccin voor iedereen?

Onlangs is een petitie [#Right2Cure](#) gestart waarin Europese linkse partijen een gratis vaccin voor iedereen opeisen. Zij wijzen op het gevaar dat patenten ontwikkeld met overheidsgeld bezit van de farmaceutische industrie worden die daar dikke winsten mee maken en beslissen over prijs en aanbod. ⁸ Dat laatste is zeer terecht.

Maar dat gratis vaccin, daar zou ik maar even mee wachten tot blijkt dat het nodig is, tot blijkt dat het veilig is en de toediening vrijwillig is. Gezien het misdadige gedrag van de farmaceutische industrie lijkt mij dat heel verstandig! Voorzichtigheid is meer dan geboden. Anders kan de gelijkheid wel eens de gelijkheid van een begraafplaats worden!

Hits: 592

Dit delen:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

Voetnoten

1. [Europese gezondheidszorg kapotbespaard door neoliberal beleid](#)
2. Zie Ewald Engelen, [Flagellanten](#)
3. Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, [Wat levert de duurste gezondheidszorg van Europa ons op?](#)
4. Al in 2007 [stelde de Commissie voor](#) om nieuwe medicijnen sneller op de markt te brengen, zodat ze eerder rendement op de investering opleveren. Daarvoor zou de voorwaardelijke goedkeuring van medicijnen tot norm verheven moeten worden en niet langer de uitzondering zijn (namelijk wanneer er sprake is van een

urgente therapeutische noodzaak).

5. Europese Commissie, [EU-strategie voor COVID-19-vaccins](#) en [Coronavirus: the Commission signs first contract with AstraZeneca](#)
  6. Zie [Wikipedia](#) en en Peter C. Gotzsche, *Moordende medicijnen*, Lemniscaat, 2017.
  7. Peter C. Gotzsche, *Moordende medicijnen*, Lemniscaat, 2017.
  8. [EUROPESE OPROEP VOOR GRATIS VACCIN TEGEN COVID-19](#)
-